

ПЕРЕКЛАД

УДК 821.161.2.09:81'25

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ПЕРЕКЛАДІВ МИКОЛИ ЛУКАША

Валентина Савчин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000*

Досліджено мовну майстерність відомого українського перекладача Миколи Лукаша. У центрі уваги – унікальна риса Лукаша-мовотворця – активізація лексико-фразеологічних та образних ресурсів, **аккумуляованих в українській фольклорно-літературній традиції**. Перекладач трансформує “запозичені” образи, уживає їх у нових контекстах, у виразне фоностилістичними засобами.

Ключові слова: М. Лукаш, переклад, літературні традиції, інтертекстуальність.

Вивчення перекладацької спадщини митця, а тим паче такого непересічного таланту, як М. Лукаш, передбачає цілісне осмислення його творчості в усій множині синхронних та діахронних контекстів. Виявлення художніх традицій, на які опирався в перекладацькій майстерні М. Лукаш, типологічних взаємозв’язків і паралелей дає змогу наблизитися до розгадки унікального феномена Майстра.

У перекладах М. Лукаша виразно простежується генетичний зв’язок із широкими пластами фольклору та українського красного письменства. Перекладач звертався до найглибших пракоренів української мови, максимально активізуючи мовно-стилістичні ресурси своїх попередників. Такий підхід М. Лукаша пояснює широкі міжтекстуальні зв’язки його перекладів, наявність асоціативних та алюзійних проєкцій на цільову культуру. Із цього погляду Лукашеві переклади ще потребують глибокого аналізу, як і окремих типологічних досліджень на зразок “Лукаш – Котляревський”, “Лукаш – Шевченко”, “Лукаш – Куліш”, “Лукаш – Франко”, “Лукаш – Старицький”, “Лукаш – Тичина” чи “Лукаш – український фольклор”.

Поодинокі спостереження з цього приводу вже висловлювали перекладознавці та літературознавці. Зокрема Михайло Москаленко, редактор-упорядник і публікатор Лукашевих перекладів, звертав увагу на генетичний зв’язок між п’ятистопними ямбами численних віршів і поем Івана Франка, поетичної драматургії Лесі Українки й Лукашевими перекладами драм В. Шекспіра, Ф. Лопе де Веги, І. Мадача; іскрометними ямбами “Енеїди” Івана Котляревського й досконалыми чотиристопниками Миколи

Лукаша; стильовим розмаїттям Лукашевого перекладу “Декамерона” Дж. Боккаччо й художніми особливостями літописів Грабянки та Величка, “Странствованій” Василя Григоровича-Барського, “Автобіографії” Іллі Турчиновського [2, с. 6]. Намагаючись пізнати загадковий феномен Лукаша, дослідник доходить висновку, що “праоснова його поетичного світу – це кілька століть української літератури, фольклору та напівфольклору, вся множина забутих, напівзабутих та й, нарешті, добре відомих словесних жанрів” [2, с. 5].

Цю ж тезу розвинув й обґрунтував Леонід Череватенко, голова Комісії з творчої спадщини Миколи Лукаша. Працюючи над відновленням автентичного тексту Лукашевого перекладу “Декамерона”, він знайшов чимало свідчень того, як перекладач шукав паралелі в рідній літературі. Це дало змогу досліднику стверджувати, що “Лукашів переклад увібрав у себе пошуки українських літераторів не одного десятиліття” [3, с. 11]. Роман Гамада, прискіпливо дослідивши мову Лукашевого “Декамерона”, назвав його хрестоматією української літератури або ж “Великим цитатником” з огляду на неймовірну концентрацію усього найкращого з українського письменства в одній книзі [1, с. 431].

Спостереження Л. Череватенка та Р. Гамади є ще одним підтвердженням чи не найприкметнішої риси Лукашевого почерку. Адже те, що так виразно простежується у мові українського “Декамерона”, не є унікальною особливістю винятково цього перекладу, а радше характерною ознакою Лукашевого мовотворення. У його перекладах із різних мов і літератур, різних літературних традицій і стилів відлунує слово Т. Шевченка й І. Котляревського, І. Франка й Лесі Українки, П. Куліша й П. Тичини, багатьох інших знаних і маловідомих майстрів красного письменства, десятків фольклорних, історичних, культурологічних джерел. Лукашеві тексти – скарбівня творчо засвоєних лексичних та образних знахідок української літературної традиції, оновлених завдяки новим інтерпретаційним контекстам. Це досить наочно демонструє порівняльна таблиця.

Українські фольклорні та літературні джерела	Переклади Миколи Лукаша
I	2
<p>Тупу-тупу ногами, Скільки тебе рогами, Ніжками затопчу, Хвостиком замету, – Тут тобі й смерть! (українська народна казка <i>Коза-Дерева</i>)</p>	<p>Моліться, пані, Богові, бо тут вам і смерть! (Боккаччо, Декамерон).</p>
<p>Стали вони думати-гадати, як позбутися того лиха, що неждано-негадано впало на місто (<i>Казка про Змія і Кирила Кожум'яку</i>); Ох, тут уже вовки злякались: стали вони думати-гадати, як відділя втікати... (українська народна казка <i>Цап та баран</i>)</p>	<p>... як уже оклигав Дон Кіхот після тієї дряпанни, став він думати-гадати, що життя, яке він у сьому замку провадив, суперечить правилам того рицарського закону... (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>Гуси-гуси, гусенята! Візьміть мене на крилята. Та понесіть до батенька, А в батенька їсти, й пити, Ще й хороше походити! (українська народна казка <i>Івасик-Телесик</i>)</p>	<p>...не потурав собі зроду ні смачно з їсти, ні добре слити, ні хороше походити (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Бо вже я потурчилась, побусурменилась Для роскоші турецької, Для лакомства нещасного! (Дума про Марусю Богуславку)</p>	<p>Зле ти вчинив, негаразд себе поводи, погано слухався своїх хазяїв, процвіндри в на лакомство нещасне стільки грошей! (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Ой на Чорному морі, На білому камені, Ой то там сидить ясен соклі-білозірець: Низесенько голову склонив, Та жалібно квилить-проквіляє... (дума <i>Буря на Чорному морі</i>)</p>	<p>Пройхав отак трохи, аж чує – з правої руки, з гушавини лісової, щось ніби квилить-проквіляє, тихо так та жалібно (Сервантес, Дон Кіхот) ... до його слуху долинув плачливий голос, що квилить-проквіляв такими словами (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>Побило мене в полі три недолі – Перва недоля – безхліб'я, Друга недоля – безвіддя, Третя недоля, що своїх братів рідних не догнав (<i>Дума про втечу трьох братів з Азова</i>)</p>	<p>... безвіддя й безхліб'я, стужа і нужда, – якого тільки лиха не випадає йому на віку! (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>А вже весна, а вже красна! Із стріх вода капле. Молодому козакові Мандрівочка пахне (українська народна пісня)</p>	<p>Як же він не захоче, щоб я їхала, то хай сповістить зарані, бо вже мені тая мандрівочка пахне (Сервантес, Дон Кіхот)</p>

1	2
<p>Еней був парубок моторний І хлопець хоть куди козак, Удавсь за все зле проворний, Завязатійш од всіх бурлак (Котляревський, Енеїда) Він, взявши торбу, тягу дав... (Котляревський, Енеїда)</p>	<p>...люди все веселі, шутковиті, вигадливі і на все зле проворні (Сервантес, Дон Кіхот) Примас був великий латинник і завзятійший над усіх віршувальник (Боккаччо, Декамерон) ...приятель наш ізнову тягу дасть (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>Гай, гай! ой, дей же його кату! – Еол насупившись сказав... (Котляревський, Енеїда)</p>	<p>– <i>Дей же його кату!</i> – вигукнув Санчо. – Сучий син буде, хто з нею зразу ожениється... (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>Шоб лани широкополі, І Дніпро, і кручі Було видно... (Шевченко, Заповіт)</p>	<p>Простеляться лани широкополі. (Гете, Фауст)</p>
<p>Та недосвіт перед світом В садочок укрався. (Шевченко, “Барвінок цвіє і зеленіє...”)</p>	<p>Зсушив, зв’ялив, оббив мій лист Злий вітер-недосвіт... (Бернс, Нецаслива доля)</p>
<p>І потече сторіками Кров у синє море... (Шевченко, “І мертвим, і живим...”)</p>	<p>І кров сторіками текла У грізну ту добу (Шиллер, Ебергар Грімач, граф Бюртемберзький)</p>
<p>Душе моя убогая! Лишенько з тобою (Шевченко, Сон)</p>	<p>Душе моя убога, Відкіль цей тужний біль... (Верлен, “Душе моя убога...”)</p>
<p>Душе моя убогая, Чого марне плачеш (Шевченко, Сон)</p>	<p>Каратоє я і мучує без меж (Сервантес, Дон Кіхот)</p>
<p>Каратоє, мучує... але не каюсь!.. (Шевченко, N.N. (“О думи мої! о славо злая!”)) А ти, моя Україно, Безталанна вдово, Я до тебе лігати му З хмари на розмову. На розмову тихосумну, На раду з тобою, Опівночі, падагиму Рясною росою. (Шевченко, Сон)</p>	<p>Ти його, друже, вєлавить зумієш У тихосумних святих піснях, Ти його душу світу розкриєш, Сльозу пророниш на його прах (Міцкевич, Олександрові Ходзьку)</p>

I	2
<p>Не забудьте пом'янути Незлим тихим словом (Шевченко, Заповіт)</p>	<p>Тихе слово в краю підневільнім (Міцкевич, До Матері-Польки)</p>
<p>Не нам на прою з тобою стати! (Шевченко, Кавказ)</p> <p>Во псалтірі і тимпані Воспоєм благая, Яко бог кара неправих, Правим помагає (Шевченко, Псалм 149)</p>	<p>На прою з ним стане царський суд неправий (Міцкевич, До Матері-Польки)</p>
<p>Зареготались нехрещені... Гай обізвася; галас, зик, Орда мов ріже (Шевченко, Причинна)</p>	<p>Молоді плакали й лементували, гості та челядь домашня кричали й собі, у всьому домі зчинився неймовірний зик і галас (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Мені тринадцятий минало (Шевченко, N.N. ("Мені тринадцятий минало"))</p>	<p>Та ось підріс Джаннотто, вже йому шістнадцятий минало... (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>І вражою злою кров'ю Волою окропити. (Шевченко, Заповіт)</p>	<p>Не скропить волі кровію живую (Міцкевич, До Матері-Польки)</p>
<p>Широкії ріки-сльози Тебе полили, Їх славою лукавою Люде понесли. (Шевченко, В казематі ("Чого ти ходиш на могилу?.."))</p>	<p>Лукава слава, їй же право! (Верлен, Література)</p> <p>А ще співа про мир і спокій, Про славу ширю, недужаву... (Верлен, "Послухайте цю ніжну нісню...")</p>
<p>Даш ти, Господи єдиний, Сади панам в Твоім раю, Даш високії палати. Пани ж неситі, пузаті, На рай Твій, Господи, пліюють І нам дивитись не дають З убогої малої хати. (Шевченко, "Не молилася за мене...")</p>	<p>...Амур радше витає в веселих палатах та в розкішних кімнатах, аніж в убогих хатах... (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Веселі здалека палати, Болай ви терном поросли! (Шевченко, Князена)</p>	

1	2
<p>Там батько, плачучи з дітьми (А ми малі були і голі), Не витерпів лихої долі, Умер на панщині!... А ми <i>Розлізлася межи людьми,</i> Мов мишенята (Шевченко, <i>Якби ви знали, паничі</i>)</p> <p>Б'ємось ми велетнями за галеру, Що в <i>капудан-баші</i> взяли на морі (Куліш, <i>Байда, князь Вишневецький</i>)</p> <p>Агов, рушаймо!.. <i>Від берега цодальше одвертаймо,</i> Безкраім морем певну путь верстаймо! (Куліш, <i>Байда, князь Вишневецький</i>)</p> <p>Додому, панове братте! <i>Керуїмо деменами до лиману!</i> (Куліш, <i>Байда, князь Вишневецький</i>)</p> <p>Звелів їм <i>братись</i> поуз <i>скелю?</i> (Куліш, <i>Байда, князь Вишневецький</i>)</p> <p>Замковий ага (Куліш, <i>Байда, князь Вишневецький</i>)</p>	<p>... діти дрібні <i>розлізлися хто куди межи людьми</i> (Боккаччо, <i>Декамерон</i>)</p> <p>... і високо пішов – став алжирським дєєм, а згодом <i>капудан-башею</i>, себто третім найвищим достойником у царстві (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)</p> <p>... проте старались ми <i>од берега цодальше одвернути</i> і вийти в чисте море (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)</p> <p>Вони поплили в чисте море, <i>керуючи деменом до протоки...</i> (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)</p> <p>... море зашпувало, і годі нам було плисти, куди намірились, <i>муслили ловз самий берег</i> в Оранському напрямі <i>братись</i> (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)</p> <p>... живе там багатий і знакомий мавр на ймення Хаджі-Мурат, <i>колишній замковий ага</i> в укріпленому місті Пата, а то в них вважається дуже високою посадою (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)</p> <p>Той <i>єрховода</i>, Старий, плюгавий Та ще й кульгавий, Летить за нами Немов без тьми (Гете, <i>Фауст</i>)</p> <p>Уже світанок, прогнавши сясовм своїм <i>сутемряву</i> <i>ночи</i>, перемнів синяву восьмого неба на ніжний блакит (Боккаччо, <i>Декамерон</i>)</p>
<p>І ножака блиснув Проти зір, і очі, Від ножа лютіші, світять В <i>сутемряві</i> <i>ночі</i> (Куліш, <i>Маруся Богуславка</i>)</p>	<p>А шкода пускати на світ такого <i>єрховода</i>: і так уже чор'знає на що переводиться славне Запорожжє (Куліш, <i>Чорна рада</i>)</p>

I	2
<p>Всі одвернулися од правди, всі зледаціли, розопсіли... (Куліш, Псалма XIV)</p> <p>Досвітні огні, переможні, урочі, Прорізали темряву ночі... (Леся Українка, Досвітні огні)</p> <p>Ти, музо винозора, Мене вогнем твоїх очей не сліпи (Леся Українка, To be or not to be?)</p> <p>Я досі був рабом, ... а ви тепера ще й жебраком мене зробити хтіли, щоб я по волі руку простягав по хліб ласкавий (Леся Українка, В катакомбах)</p> <p>Хорони мене боже, щоб я коли-небудь мав статися тягарем для інших і їсти ласкавий, хоч і як заслужений хліб! (Франко, Захар Беркут)</p> <p>Та взору не пнуся, бо сили не маю... (Франко, "Червона калино, чого в лузі гнешся?")</p> <p>Ще як літо, то півбіді біда (Франко, Добрий заробок)</p> <p>Земле, моя вселюдуюча мати, Сили, що в твоїй живе глубині, Крально, щоб в бою сильніше стояти, Дай і мені! (Франко, "Земле, моя вселюдуюча мати")</p> <p>Друм-думу в його було, як того иуму на морі, та все об дівчині, усе об неї (Марко Вовчок, Павло Чорнокрил)</p> <p>Сонце почало повертат на вечірній пруг (Нечуй-Левицький, Кайдашева сім'я)</p> <p>Надворі туюжить доцц, і через стелю чвіркають десь на пару краплі води (Степан Васильченко, Талант).</p>	<p>Од сього вони зледаціли та розопсіли, як і городяне... (Боккаччо, Декамерон)</p> <p>Любив я очі ці ясні, Мов зорі ночі, осяйні, Любив урочі їх вогні (Верлен, Streets)</p> <p>Тобі цей вірш, тобі, уміхо винозора З душею чистою і доброю, тобі... (Верлен, Тобі)</p> <p>... до його в двір навідувався часом граф із сином на ласкавий хліб (Боккаччо, Декамерон)</p> <p>Я взору п'явсь, я гірко ріс... (Бернс, Нецаслива доля)</p> <p>Як є їда, то ще півбіді біда! (Сервантес, Дон Кіхот)</p> <p>Таж земля, вселідна мати, Родить співи з віку в вік (Гете, Фауст)</p> <p>Було того думу, як на морі иуму, а якого, про що – годі вимовити, неможливо висловити (Сервантес, Дон Кіхот)</p> <p>...і було йому в голові думу, як на морі иуму (Боккаччо, Декамерон)</p> <p>...сонце вже зверне на вечірній пруг, жарота спаде... (Боккаччо, Декамерон)</p> <p>Туюжить доцц все дужчі і дужчі, Я ізмок увесь, як хлющ... (Шиллер, Сільська серенада)</p>

I	2
– А шкода дівчини. Цей студент – відомий бабонюх. Я чув про нього (Степан Васильченко, <i>Талант</i>).	...те диво, бачиться, достається саме бабонюхам (Шекспір, <i>Троїл і Крессіда</i>)
Нікого так я не люблю, як вітра вітровіня (Тичина, <i>Вітер з України</i>)	Жовтий вітер несе подзвін, жовте вітровіня (Лорка, <i>Дзвони</i>)
<i>Розпорозились озера!</i> (Тичина, <i>Енегармонійне Сонце</i>)	В дзеркалі очей твоїх – лазурно <i>Розпорозених озір</i> (Шиллер, <i>Захоплення Лаурою</i>)
Думами, думами – Наче море кораблями, переповнилась блакить <i>Ніжнотонними</i> (Тичина, <i>Арфами, арфами</i>)	Наприкінці свого пророцтва цилюрник підійняв раптово голос, а потім понизив його – і зарокотав так <i>ніжнотонно</i> (Сервантес, <i>Дон Кіхот</i>)
... в кого пісня сонцебризна і правдивий сміх (Тичина, <i>Плач Ярославни</i>)	Звідки п'ю я щастя сонцебризне (Шиллер, <i>Меланхолія</i>)
І стежив я, і я веснів (Тичина, <i>Не Зевс, не Пан</i>)	І уже крізь золотії сльози <i>Сонцебризно</i> грає зір (Шиллер, <i>Похоронна фантазія</i>)
Крик в міжзор'яному лоні: Ми б цвіли, пили б веселе! (Тичина, <i>Міжпланетні інтервали</i>)	Без любові й весни не <i>весніють</i> (Шиллер, <i>Фантазія до Лаури</i>)
... я володію аркодуґжним перевисанням до народів...” (Тичина, <i>Чуття єдиної родини</i>)	В мене ж на душі цілий рік <i>весніє</i> (Верлен, <i>“Вже пройшла зима – широко й розлого...”</i>)
Там <i>тополі</i> у полі на волі (Тичина, <i>“Там тополі у полі на волі...”</i>)	Так в небес надзор'яному лоні Серафими повстають (Шиллер, <i>Лаура за клавесином</i>)
Там <i>тополі</i> у полі на волі (Тичина, <i>“Там тополі у полі на волі...”</i>)	У небі <i>аркодуґжно</i> сім барв устало дружно (Лорка, <i>Пісня про сімох красунь</i>)
Там <i>тополі</i> у полі на волі (Тичина, <i>“Там тополі у полі на волі...”</i>)	У полі, на волі, танцюють <i>тополі</i> (Лорка, <i>Ірені Гарсії</i>)

1	2
<p>Не дивися так привітно Яблуневоцвітно (Тичина, "Не дивися та привітно...")</p> <p>Він хмари рукавом розмавав, Піднявшись хвилями вершин, Окучерялений Китаїв, Благоуханний селяний крин (Рильський, <i>Китаїв</i>)</p>	<p>Ти там блукатимеш довіку, Не люблений і самотинний, – Морозоцвітно-самотинний... (Аді, <i>Заворожений палац цілунків</i>)</p> <p>Поглянь, як в сяєві прощальному блищать Окучерялені хагини... (Гете, <i>Фауст</i>)</p>

Авторитетним джерелом був для М. Лукаша Словник Бориса Грінченка. Із нього перекладач черпав чимало розмовної і рідковживаної лексики, фразеологічних конструкцій:

Словник Грінченка	Переклади Миколи Лукаша
<p>Під меч положити. Изрубить. Скочупоскочу за тими турки, гой як здогоню</p>	<p>... хто ж, пробудившись, до зброї хапався, тих усіх <i>під меч положили</i> (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Ошанути, -ну, -нєш, гл. Охватить. Такий нас <i>ошанув страх</i>, що не знаю. Грин. Изъ усть 93</p>	<p><i>Страх ошанув</i> мене, голос зав'яз у гортані, от-от, здавалося, душі пушчя, та якось, добувши останніх сил, я спромоглась-таки на слово (Сервантес, Дон Кіхот) Такий мене перед тією карою <i>страх ошанув</i>, що я поклала не знатися більше з Тедадьдом, не відповідати йому на листи й не приймати од нього посланців (Боккаччо, Декамерон)</p>
<p>Проязичити, -чу, -чиш, гл. Разгласить, разболтать. <i>Проязичили</i>, що в його єсть така книжка. Харьк. у.</p>	<p>Дійшли якись поголоски й до отця Альберта, і він вирядився одної ночі до жінки, щоб вичитати їй за те, що <i>проязичилась</i> (Боккаччо, Декамерон)</p>

Наведені в обидвох таблицях приклади свідчать, що М. Лукаша приваблювали влучні авторські новотвори, рідкісні, призабуті слова й колоритні вислови, звертання, парні синоніми, оригінальні авторські образи, до яких він звертався як у поетичних, так і в прозових перекладах. Деякі лексичні та образні знахідки майже дослівно **ввійшли** до Лукашевих перекладів (*лани широкополі; тихе слово; лукава слава; лакомство нещасне; мандрівочка пахне; тюжить доц; на все зле проворні; сутемрява ночі; замковий ага* та ін.), більшість же зазнала певних адаптивних контекстуальних трансформацій (*йому шістнадцятий минало; караюсь я і мучуся без меж; злий вітер-недосвіт; ні смачно з'їсти, ні добре спити, ні хороше походити; завзятіший над усіх віриувальник*).

М. Лукаш, використовуючи широкі інтерпретаційні можливості запозичених образів, творив власну поетичну систему на рівні оригінального поета. Він пересотворював ці образи за допомогою нових контекстів, розкриваючи несподівані грані їхніх значень, допомагав їм ставати основою нових образів. Наприклад, яскрава okazionalna

пейзажна метафора П. Тичини *розпрозорились озера* набула повторної метафоризації у перекладі М. Лукаша, де її вжито для опису очей коханої:

... Як твоїй вид колишеться безжурно
В дзеркалі очей твоїх – лазурно
Розпрозорених озір (Шіллер, *Захоплення Лаурою*).

Схоже метафоричне переосмислення образу спостерігаємо в такому прикладі:

Любив я очі ці ясні,
Мов зорі ночі, осяїні,
Любив урочи їх вогні (Верлен, *Streets*).

Образ *урочих огнів* у М. Лукаша, що перегукується з відомими *досвітніми огнями* Лесі Українки, є компонентом розгорнутої метафори, що використовують для опису зовнішності людини.

Своїми перекладами М. Лукаш розширював межі сполучуваності індивідуально-авторських епітетів: *музо винозора* (Леся Українка) – *утихо винозора* (Лукаш), *пісня сонцебризна* (Тичина) – *щастя сонцебризне* (Лукаш), *тихосумна розмова* (Шевченко) – *тихосумні пісні* (Лукаш); розвивав словотворчий потенціал оказіоналізмів, використовуючи їх як базу для творення відприкметникових прислівників: *аркодужне перевисання* (Тичина) – *устати аркодужно* (Лукаш), *пісня сонцебризна* (Тичина) – *грати сонцебризно* (Лукаш), *думи ніжнотонні* (Тичина) – *зарокотати ніжнотонно* (Лукаш). Іноді чийсь оказіоналізми ставали моделлю для творення власних оказіональних форм: *яблуневоцвітно* (Тичина) – *морозоцвітно-самотинний* (Лукаш).

М. Лукаш часто увиразнював запозичені образи засобами ритмомелодики й багатого звукопису. Ось один із прикладів, де алітерація шиплячих ж, ч, ш підсилює звуковий образ шуму дощу: *Тюжить дощ все дужч і дужч, // Я ізмок увесь, як хлющ*. У Лукашевих трансформаціях простежується увага до внутрішньої рими: *Думу-думу в його було, як того шуму на морі* (Марко Вовчок) – *Було того думу, як на морі шуму* (Лукаш), *Їх славою лукавою // Люде понесли* (Шевченко) – *Лукава слава, їй же право* (Лукаш), *Ще як літо, то півбіді біда* (Франко) – *Як є їда, то ще півбіді біда!* (Лукаш).

Отже, М. Лукаш цілеспрямовано залучав до перекладів творчі знахідки своїх попередників, використовував словесний досвід, що століттями формувався й акумулювався в українській фольклорно-літературній традиції. Розуміння тих художніх традицій, на які він опирався та які розвивав у перекладацькій творчості, наближає нас до розгадки унікального феномена Лукашевих перекладів – їхньої здатності сприйматися й функціонувати як самостійні твори в цільовій літературній полісистемі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Гамада Р.* “І швець, і жнець, і на дуду ігрець, і на всяке діло не взяв його грець” (читаючи Лукашевого “Декамерона”) / Р. Гамада // Наш Лукаш : у 2 кн. : / [упоряд. Л. Череватенко]. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. – Кн. 2. – С. 431–443.
2. *Москаленко М. Н.* Високий шлях Миколи Лукаша / М. Н. Москаленко – Лукаш М. О. Від Боккаччо до Аполлінера – Переклади. – К. : Дніпро, 1990. – С. 5–10.
3. *Череватенко Л. В.* “Вже хоч як, а нудьги од сього убуде!” / Л. В. Череватенко // Боккаччо Дж. Декамерон : [з італ. пер. М. Лукаш; упорядкув., редагування Л. Череватенка]. – К. : Вид. центр “Просвіта”, 2006. – С. 5–30.

Стаття надійшла до редколегії 16.02.2012

Прийнята до друку 21.02.2012

THE INTERTEXTUALITY OF MYKOLA LUKASH'S TRANSLATIONS

Valentyna Savchyn

*Ivan Franko National University in Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine*

The article investigates the language skills of the famous Ukrainian translator Mykola Lukash. The focus of attention is a unique feature of Lukash – making use of lexical-phraseological and imagery resources accumulated in Ukrainian folklore and literary tradition. The translator transforms the “borrowed” images, uses them in new contexts, makes them more expressive with the help of phono-stylistic means.

Key words: M. Lukash, translation, literary traditions, intertextuality.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ ПЕРЕВОДОВ МЫКОЛЫ ЛУКАША

Валентина Савчин

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина*

Исследовано языковое мастерство известного украинского переводчика Мыколы Лукаша. В центре внимания – уникальная черта Лукаша-языкотворца – активизация лексико-фразеологических и образных ресурсов, аккумулированных в украинской фольклорно-литературной традиции. Переводчик трансформирует “заимствованные” образы, употребляет их в новых контекстах, делает их более выразительными с помощью фоно-стилистических средств.

Ключевые слова: М. Лукаш, перевод, литературные традиции, интертекстуальность.